

: એકતા આડેના ભયંકર વિરોધાભાસો :

અત્યારે અવારનવાર સાંભળવા મળે છે કે સૌ એક થાવ એક થાવ, ભેદભાવ ભૂલીને સૌ એક થાવ. ખૂબ ઉત્તમ વાત છે. જો એક થવાય તો ખૂબ વધુ સુખ-શાંતિ પ્રાપ્ત થાય. શાસ્ત્રોમાં પણ કહ્યું છે કે “વસુધૈવ કુટુમ્બકમ્” – વિશ્વ એક કુટુમ્બ છે. પણ એક કુટુમ્બ કરવું કઈ રીતે? ભેદભાવ ભૂલીને એક થવું કેવી રીતે? લોકોનાં વિચારોમાં કેટલાં મોટાં વિરોધાભાસો છે! એક થવા આડે કેટલી મોટી સમસ્યાઓ છે! એ બાબતમાં થોડીક સમસ્યાઓને જાણીએ.

(૧) સમાજનો અમુક સમૂહ કહે છે કે અમારે તો ડુંગળી લસણ કે કંદમૂળ પણ આહારમાં ન ચાલે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે અમારે તો માંસ-મચ્છી કે ઈંડા વિના બિલકુલ ના ચાલે.

(૨) એક સમૂહ કહે છે કે ગાય તો અમારી માતા સમાન, ગાયમાં તો તેત્રીસ કોટિ દેવો વસેલા છે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે ગાયનાં માંસ વગર ભોજન અધૂરું અધૂરું જ લાગે છે.

(૩) એક સમૂહ કહે છે કે દૂધ એ તો મૃત્યુલોકનું અમૃત છે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે દારૂ પીવાથી તો સ્વર્ગનો આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે.

(૫) એક સમૂહ કહે છે કે મંદિરો અને મૂર્તિઓ અમારાં ધર્મસ્થાનો છે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે મંદિરો અને મૂર્તિઓને જે વધુમાં વધુ તોડે તે મહાન ધર્મી.

(૬) એક સમૂહ કહે છે કે બ્રહ્મચર્યનાં પાલન જેવું બીજું એકેય તપ નથી. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે અબ્રહ્મચર્યમાં અનહદ આનંદ પ્રાપ્ત થાય છે.

(૭) એક સમૂહ કહે છે કે એક પત્નીવ્રત એ મહાન ધર્મ છે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે બહુપત્નીઓ કરવી એ મહાન સત્કર્મ છે.

(૮) એક સમૂહ કહે છે કે ઈશ્વર નિરંજન, નિર્વિકાર, નિરાકાર છે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે ઈશ્વર સગુણ, સાકાર છે.

(૯) એક સમૂહ કહે છે કે જેવાં કર્મો કરીશું તેવાં ફળો આવતાં જન્મે મળશે. તો, બીજો સમૂહ કહે છે કે આવતાં જન્મ જેવું કંઈ છે જ નહીં માટે મન ફાવે તેમ વર્તો.

(૧૦) એક સમૂહ કહે છે કે “બે બાળકો બસ”. તો, બીજો સમૂહ કહે છે વધુ બાળકોવાળાને ઇનામો આપીશું !

(૧૧) અમુક સમૂહને પોતાના પરિવારની સ્ત્રીઓ લાજ (ધૂમટો) કાઢે તે ગમે છે, અમુકને બુરખો ઓઢે એ પસંદ છે. તો, અમુક સમૂહ પોતાના પરિવારની સ્ત્રીઓ ખુલ્લા માથે રહે તેમાં ગૌરવ અનુભવે છે.

એક કોમથી બીજી કોમના, એક જ્ઞાતિથી બીજી જ્ઞાતિના, એક કુટુંબથી બીજા કુટુંબના વિચાર-વાણી-વર્તન-માન્યતા-સંસ્કાર બધુંજ સાવ જુદું. આ બધાં એક કઈ રીતે થઈ શકે? કદાચ કોઈ દબાણને વશ થઈને એક થાય તો પણ તે બહારથી જ, અંદરથી નહીં આવા ભિન્ન-ભિન્ન દૃઢ સંસ્કારવાળા કોઈ કારણસર ભેળાં થાય તો આપસમાં ઘર્ષણ જ થાય. એક જ રાષ્ટ્રમાં અનેક વાદ, અનેક સંપ્રદાય, અનેક શાસ્ત્ર, અનેક સંસ્કૃતિ. જેટલા મસ્તક એટલા મત.

છતાય સૌને ભેળા રાખવાના - ભેળા કરવાના પ્રયત્નો કરનારાઓ પ્રયત્નો કરતા જ હોય છે અને કરતા જ રહેશે. યુગોથી આ પ્રમાણે થઈ રહ્યું છે. તેઓ સૌને ધન્ય છે. ગીતામાં કહ્યું જ છે કે “ફળની આશા વિના કર્મ કર્યે જાઓ”.

ભાષા-રાષ્ટ્રભાષા બાબતમાં પણ દરેક સમૂહનાં ભિન્ન-ભિન્ન મત છે. સૌને પોતાની ભાષા જ રાષ્ટ્રભાષા બને એવો આગ્રહ - હઠાગ્રહ - દુરાગ્રહ હોય છે ! “હું કહું એ જ સાચું - હું માનું એ જ સાચું” એવી અજ્ઞાનતામાંથી જ આવા દુરાગ્રહો જન્મતા હોય છે. બે વ્યક્તિ વચ્ચેનો અહંકાર ટકરાય ત્યારે ઘર્ષણ થાય, બે સમૂહો વચ્ચેનો અહંકાર ટકરાય ત્યારે હુલ્લાડ થાય અને જ્યારે બે રાષ્ટ્રો વચ્ચેનો અહંકાર ટકરાય ત્યારે વિશ્વયુદ્ધો થાય. અહંકાર વિના કોણ રહી શકે? અહં વિના કોણ જીવી શકે? અહંકાર ને જીત્યા વિના એકતા ક્યાંથી સંભવે? અહંકારને માર્યા સિવાય ભેદભાવ ક્યાંથી ભાગે - ભાંગે? અહંકારને વિસર્યા સિવાય આત્મીયતારૂપી અમૃતફળ ક્યાંથી ચખાય?

અહીં તો પરસ્પર વિરોધી સ્વભાવના થોડા જ દાખલા આપ્યા છે, વિશ્વમાં આવું વિરોધાભાસીપણું અનંત પ્રમાણમાં છે.

આ બધી રજૂઆત, સકારાત્મક પ્રયત્ન કરનારાઓને હતોત્સાહ કરવા માટે નથી પણ તેમને અપંડ ઉત્સાહી રાખવા માટે છે. જે ક્ષેત્રમાં કામ કરતાં હોઈએ તેનું અથથી ઇતિ સુધી - એડીથી ચોટી સુધી જો જાણતા હોઈએ તો જ તેમાં મક્કમપણે કામ કરી શકીએ, અને તો જ તેમાં સફળ થઈ શકીએ. જે સમુદ્રમાં ડૂબકી મારવી છે તેની ઊંડાઈ આગળથી જાણવી અનિવાર્ય આવશ્યક છે.

અનંત વિશ્વમાં અનંત અનેકતાઓ વચ્ચે પણ એક એકતા સો એ સો ટકા છે, અને તે છે - સૌનું લોહી લાલ છે તે. માત્ર મનુષ્યનું જ નહીં પણ પશુપક્ષીઓનું લોહી પણ લાલ છે. આથી એ સાબિત થાય છે કે દરેક જીવનું ઉત્પત્તિસ્થાન એક છે, સૌના પિતા એક છે. કોઈ પણ જીવને અકારણ કષ્ટ આપવાથી તેના પિતા પરમાત્મા દુભાશે જ, અને દુભાએલા પિતા પોતાના બાળકને કષ્ટ આપનારને શિક્ષા કરશે જ કરશે.

॥ પરસ્પર દેવો ભવ ॥

॥ હું તમારા માટે દેવ સમાન છું અને તમે મારા માટે દેવ સમાન છો. ॥